

ARCHEOLOGIENOTA

DWORP KERKSTRAAT  
(prov. VLAAMS-BRABANT)

VERSLAG VAN RESULTATEN  
BUREAUONDERZOEK



Auteurs: Bart BARTHOLOMIEUX, Tina  
BRUYNINCKX, Lise DEMEULEMEESTER, Birgit  
LEENKNEGT

Monument Vandekerckhove nv  
Oostrozebekestraat 54  
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie  
Projectcode: 2018B187

**Topografische kaart:**

zie plan in bijlage 1 en 2

**Alle betrokken actoren:**

Bart Bartholomieux (erkend archeoloog), Tina Bruyninckx (assistent-archeoloog), Lise Demeulemeester (historicus), Birgit Leenknecht (historicus), Sandy Van Eenoo (contactpersoon initiatiefnemer)

**Betrokken personen buiten het project:**

/

**Contact:**

info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

## 0. INHOUDSTAFEL

|                                                                    |           |
|--------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>0. INHOUDSTAFEL .....</b>                                       | <b>3</b>  |
| <b>1. BESCHRIJVEND GEDEELTE .....</b>                              | <b>5</b>  |
| 1.1. WETTELIJK KADER .....                                         | 5         |
| 1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT .....                                      | 6         |
| 1.2.1. Vraagstelling .....                                         | 6         |
| 1.2.2. Randvoorwaarden.....                                        | 6         |
| 1.2.3. Geplande werken .....                                       | 6         |
| 1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE .....                                  | 11        |
| 1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie .....                        | 11        |
| 1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek .....                     | 11        |
| 1.3.3. Gebruikt materiaal .....                                    | 12        |
| 1.3.4. Motivering eventueel afwijkende methodiek.....              | 12        |
| 1.3.5. Inbreng specialisten .....                                  | 12        |
| 1.3.6. Algemene wetenschappelijke advisering.....                  | 12        |
| <b>2. ASSESSMENTRAPPORT .....</b>                                  | <b>13</b> |
| 2.1. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING .....                                | 13        |
| 2.1.1. Topografische situering .....                               | 13        |
| 2.1.2. Landschappelijke situering .....                            | 16        |
| 2.1.3. Geologische situering.....                                  | 19        |
| 2.1.4. Bodemkundige situering.....                                 | 21        |
| 2.2. HISTORISCHE BESCHRIJVING .....                                | 23        |
| 2.3. ARCHEOLOGISCH KADER .....                                     | 28        |
| 2.4. SYNTHESE .....                                                | 30        |
| 2.4.1. Verwachtingspatroon .....                                   | 30        |
| 2.4.2. Afweging verder vooronderzoek.....                          | 31        |
| 2.4.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem.....        | 31        |
| 2.4.3.1. Landschappelijk bodemonderzoek.....                       | 31        |
| 2.4.3.2. Geofysisch onderzoek.....                                 | 32        |
| 2.4.3.3. Veldkartering .....                                       | 32        |
| 2.4.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem .....          | 32        |
| 2.4.4.1. Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek..... | 32        |
| 2.4.4.2. Proefsleuven en proefputten.....                          | 33        |
| 2.4.5. Beantwoording van de onderzoeksvragen.....                  | 33        |
| <b>3. SAMENVATTING.....</b>                                        | <b>36</b> |
| <b>4. BIBLIOGRAFIE .....</b>                                       | <b>38</b> |
| 4.1. LITERATUUR.....                                               | 38        |

-----

|                            |    |
|----------------------------|----|
| 4.2. INTERNETBRONNEN ..... | 38 |
|----------------------------|----|

## 1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

### 1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Beersel (deelgemeente Dworp), Kerkstraat, waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m<sup>2</sup> of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

## 1.2. Onderzoeksopdracht

### 1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er indicaties dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

### 1.2.2. Randvoorwaarden

Het infrastructuurdossier en de vergunningsaanvraag voor de geplande verkaveling zal in de eerste helft van 2019 ingediend worden. Daar dient ook een bekrachtigde archeologienota bijgevoegd te worden.

### 1.2.3. Huidige toestand

Het projectgebied is ca. 1,7ha groot. Het is momenteel in gebruik als weiland en dus onbebouwd, op een schuilhok voor dieren in het zuiden na. Het hok zou niet bevloerd zijn en enkel bestaan uit vier palen met een dak. Deze archeologienota werd gebaseerd op de reeds bekrachtigde archeologienota 'Dworp Kerkstraat' (ID 2378).

### 1.2.3. Geplande werken

Het projectgebied is ca. 1,7ha groot. Het is momenteel in gebruik als weiland en dus onbebouwd, op een schuilhok voor dieren in het zuiden na. Het hok zou niet bevloerd zijn en enkel bestaan uit vier palen met een dak.

Op het terrein worden 21 wooneenheden ingeplant, met wegenis, wandelpad, cabines voor nutsmaatschappijen en groen- en tuinruimte (zie Figuur 1 en bijlage 4a). Tot de geplande werken behoren het afbreken van het schuilhok, het verkavelen van de grond

in diverse loten en de aanleg van de infrastructuur. De aanduiding 'woning' op de kaart van de geplande werken toont de contouren waarbinnen de woningen kunnen worden gebouwd (zie bijlagen 4 en 19, en figuren 1 en 2). Dit staat dus niet gelijk aan het werkelijke grondplan van de gebouwen.

Voor het aanleggen van de rijweg worden betonstraatstenen gebruikt (22x22x10cm) met daaronder een fundering van 32cm schraal beton en 2cm zandcement en daaronder een laag onderfundering van 25cm. De totale verstoring voor de aanleg van de wegenis zal 0,69m-mv bedragen.

Afhankelijk van de locatie wordt een voetpad aangelegd langs de ene zijde van de weg (doorsnede AA', zie Figuur 2 en bijlage 4b) of langs weerszijden van de weg (doorsnede CC', zie Figuur 4 en bijlage 4b). Het trottoir wordt aangelegd op betonstraatstenen (afmetingen 22x22x8cm) met daaronder een laag zandcement van 3cm en een fundering van schraal beton met een dikte van 15cm. De totale verstoring zal hier 0,26m-mv bedragen. Langs beide zijden van de weg komen nutsleidingen te liggen (zie bijlage 19 en figuren 3 en 4). Er worden ook een aantal parkeerplaatsen voorzien langs de kant van de rijweg (doorsnede BB', zie Figuur 3 en bijlage 4b). De parking wordt aangelegd op een mengsel van bodemsubstraat en steenslag met een dikte van 33cm met daarbovenop grasbetontegels van 12cm dik. De totale verstoring voor de ondergrond zal hier 0,55m-mv bedragen.

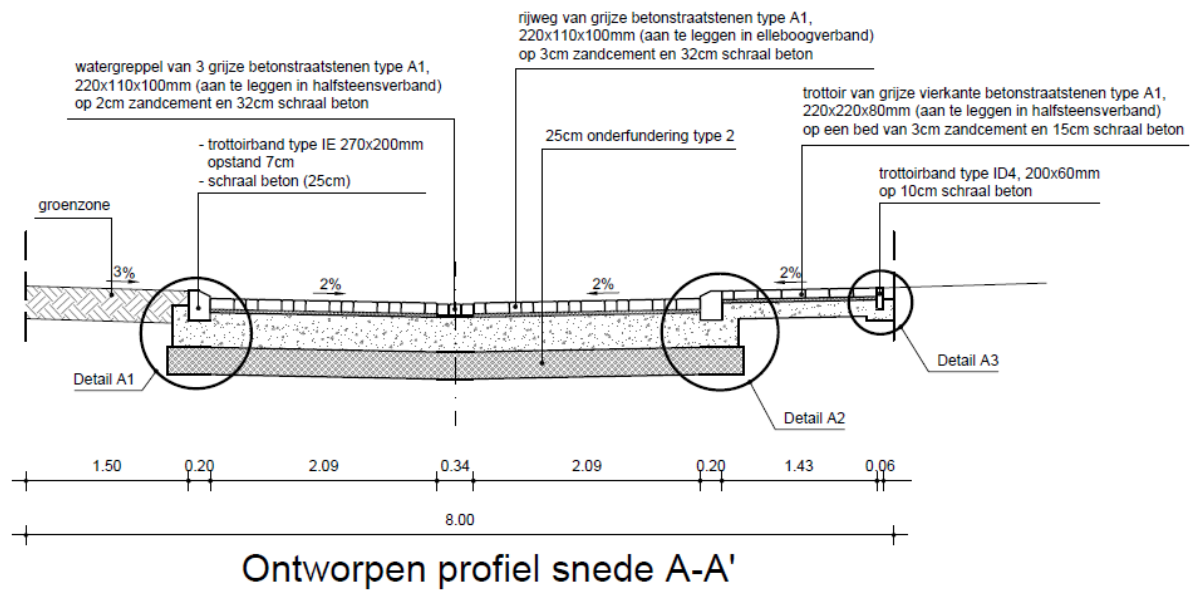
In het noordoosten van het projectgebied wordt een groenzone aangelegd met wandel- en fietspad, wadi en vijver. Voor de aanleg van deze groenzone zal het terrein afhankelijk van de locatie opgehoogd of afgegraven worden. Voor de aanleg van de wadi zal ca. 2,70m afgegraven worden (zie Figuur 5 en bijlage 4c). Er worden ook nutsleidingen voorzien in deze zone. De aanleg van de vijver zal een verstoring van ca. 1,10m-mv bedragen (Figuur 6 en bijlage 4c).

Ter hoogte van de nieuwe wegenis, de woningen en de aanleg van de groenzone wordt een aanzienlijke bodemverstoring verwacht. Gezien de ligging op een helling zal de bodem op deze plaatsen ook gedeeltelijk genivelleerd worden of eerst genivelleerd waarna opgehoogd.

De initiatiefnemer is op heden geen eigenaar van alle betrokken percelen binnen het projectgebied.

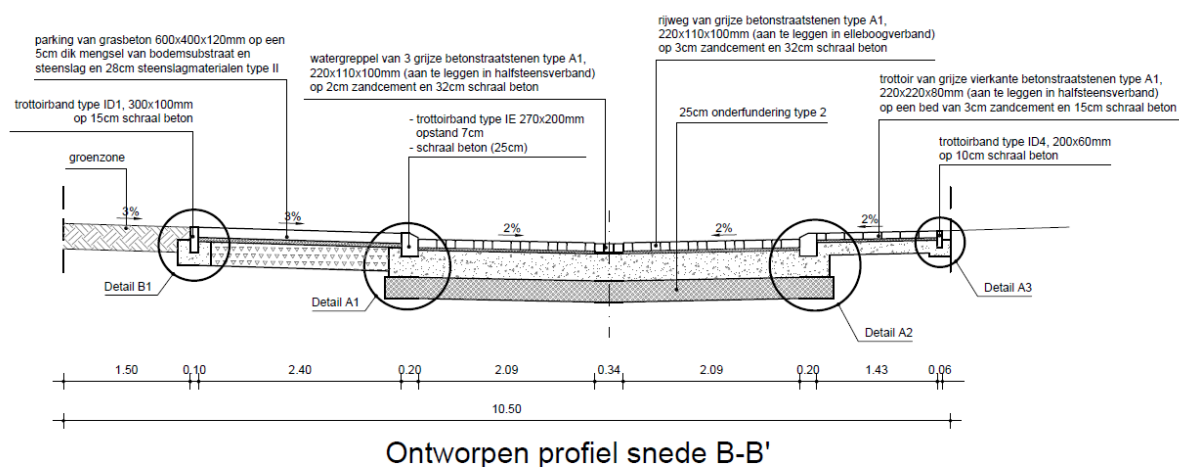


Figuur 1: Grondplan van de geplande verkaveling met aanduiding van doorsneden (bron: initiatiefnemer).

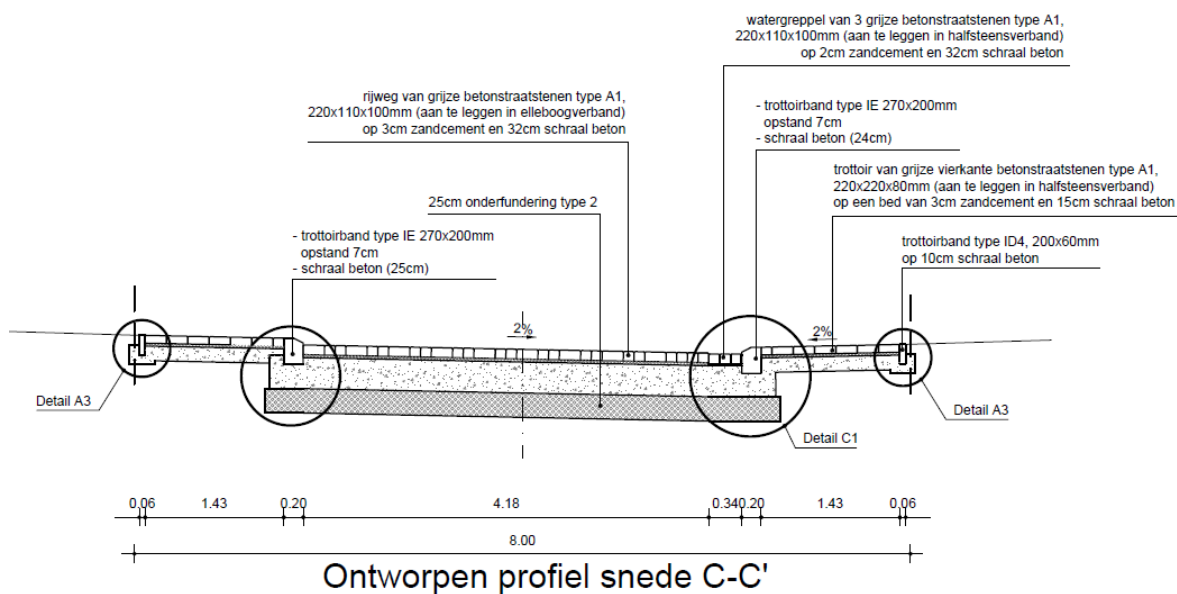


Figuur 2: Doorsnede A-A' (zie figuur 1 en bijlage 4a) met links een groenzone en rechts een voetpad, uitsnede uit bijlage 4b (bron: initiatiefnemer).

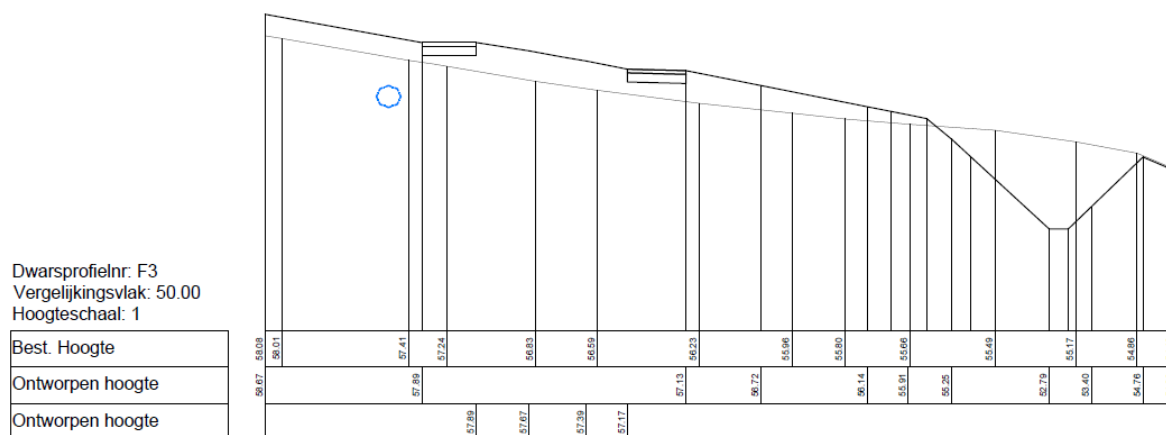




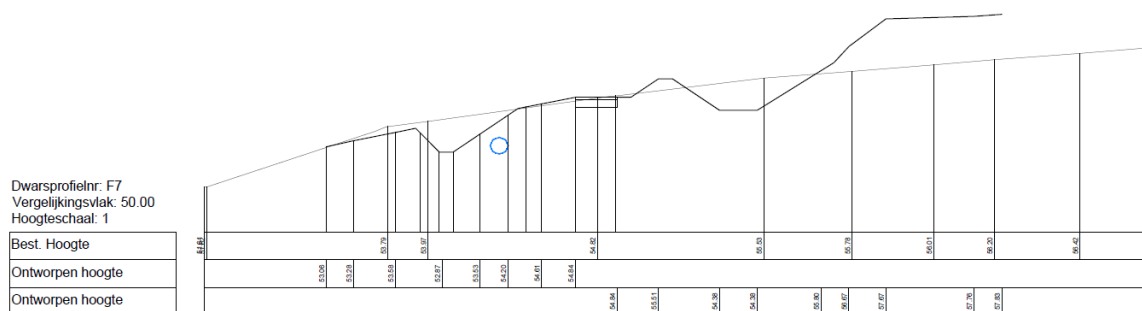
Figuur 3: Doorsnede B-B' (zie figuur 1 en bijlage 4a) van de nieuwe weg in het projectgebied met links de parkeerzone en rechts het voetpad, uitsnede uit bijlage 4b (bron: initiatiefnemer).



Figuur 4: Doorsnede C-C' (zie figuur 1 en bijlage 4a) van nieuwe weg met langs weerszijden een voetpad, uitsnede uit bijlage 4b (bron: initiatiefnemer).



Figuur 5: Dwarsprofiel F3 (zie figuur 1 en bijlage 4a) met aanduiding van het fiets-en wandelpad en de wadi, uitsnede uit bijlage 4c (bron: initiatiefnemer)



Figuur 6: Dwarsprofiel F7 (zie figuur 1 en bijlage 4a) met aanduiding van de vijver (links), het fiets-en wandelpad (centraal) en wadi (rechts), uitsnede uit bijlage 4c (bron: initiatiefnemer)

### 1.3. Werkwijze en strategie

#### *1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie*

In dit bureauonderzoek wordt getracht een zo duidelijk mogelijk beeld te vormen van de huidige archeologische, historische en landschappelijke kennis van het projectgebied en de omgeving. Dit wordt vervolgens getoetst aan de geplande verstoring van de bodem. Het doel hiervan is te kunnen bepalen of verder archeologisch onderzoek aangewezen is. Om een antwoord te kunnen formuleren op de onderzoeksvragen werden verschillende bronnen geraadpleegd.

Informatie over de afbakening van het projectgebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het projectgebied en de deelgemeente Dworp in het algemeen werd de online databank van de CAI (Centraal Archeologische Inventaris) geraadpleegd.<sup>1</sup> Als aanvulling hierop werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt<sup>2</sup>, de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius<sup>3</sup>, een databank die kaarten bundelt van het NGI (Nationaal Geografisch Instituut), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Langs deze weg werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren 70 van de 20<sup>ste</sup> eeuw. Op alle kaarten en luchtfoto's werd het projectgebied geprojecteerd, om zo tot een duidelijk beeld te komen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.<sup>4</sup> Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.<sup>5</sup>

#### *1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek*

De eerste stap van het bureauonderzoek bestond er uit zoveel mogelijk relevante informatie te verzamelen betreffende het projectgebied (zie vorig hoofdstuk). Daarna werd getracht deze informatie op overzichtelijke wijze weer te geven door middel van

---

<sup>1</sup> <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<sup>2</sup> <http://www.geopunt.be/kaart>

<sup>3</sup> <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

<sup>4</sup> <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

<sup>5</sup> <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

kaarten die als bijlage bij dit rapport gevoegd worden. Vervolgens werd de vergaarde informatie in een tekst gegoten en kon bepaald worden of verder vooronderzoek noodzakelijk is en welke onderzoeksstrategie daarvoor aangewezen is.

### *1.3.3. Gebruikt materiaal*

Alle nodige informatie werd geraadpleegd via het internet of werd digitaal aangeleverd door de initiatiefnemer. De kaarten die toegevoegd zijn als bijlage werden vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

### *1.3.4. Motivering eventueel afwijkende methodiek*

Niet van toepassing.

### *1.3.5. Inbreng specialisten*

Niet van toepassing.

### *1.3.6. Algemene wetenschappelijke advisering*

Niet van toepassing.

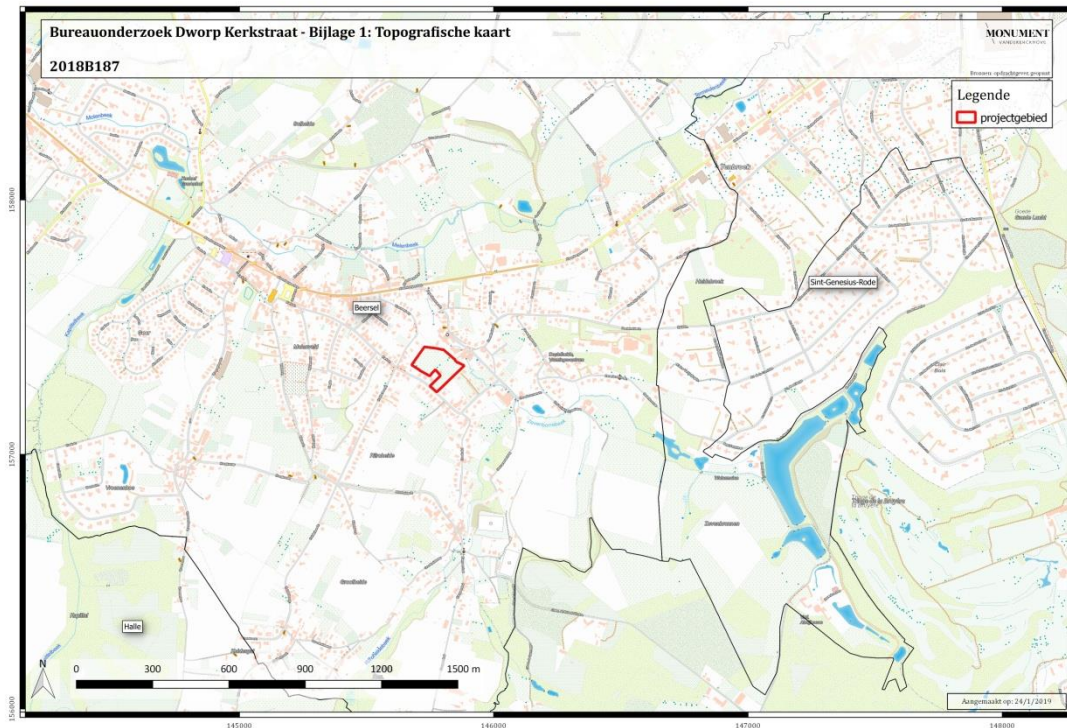
## 2. ASSESSMENTRAPPORT

### 2.1. Landschappelijke ligging

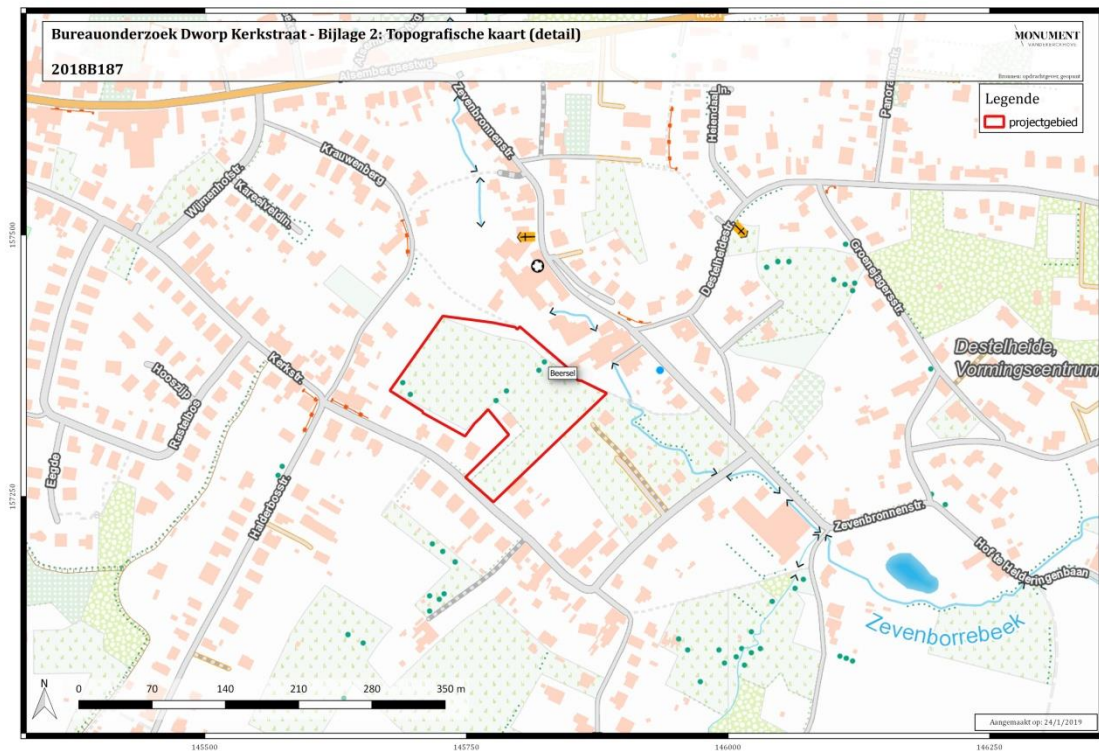
#### *2.1.1. Topografische situering*

Dworp is gelegen in de provincie Vlaams-Brabant, aan de zuidrand van de Brusselse agglomeratie. Het dorp maakt samen met Lot, Alsemberg, Huizingen en Beersel zelf deel uit van de fusiegemeente Beersel. Deze gemeente wordt in het westen begrensd door Halle, in het noorden door Sint-Pieters-Leeuw en Drogenbos, in het oosten door Linkebeek en Sint-Genesius-Rode, en in het zuiden door de grens met Waals-Brabant (zie Figuur 7 en bijlage 1).

Het projectgebied situeert zich ten zuidoosten van het dorpscentrum. Het terrein grenst in het zuiden voor een stukje aan de Kerkstraat, en voorts aan percelen langsheen deze straat, de Zevenbronnenstraat en de Krauwenberg (zie Figuur 8 en bijlage 2). Kadastraal zijn de percelen terug te vinden onder afdeling 3, sectie D, percelen 286k, 286s, 295d en 319w (zie Figuur 9 en bijlage 3). Op de bodemgebruikskaart uit 2001 staat het projectgebied als weiland gekarteerd (zie Figuur 10 en bijlage 5).

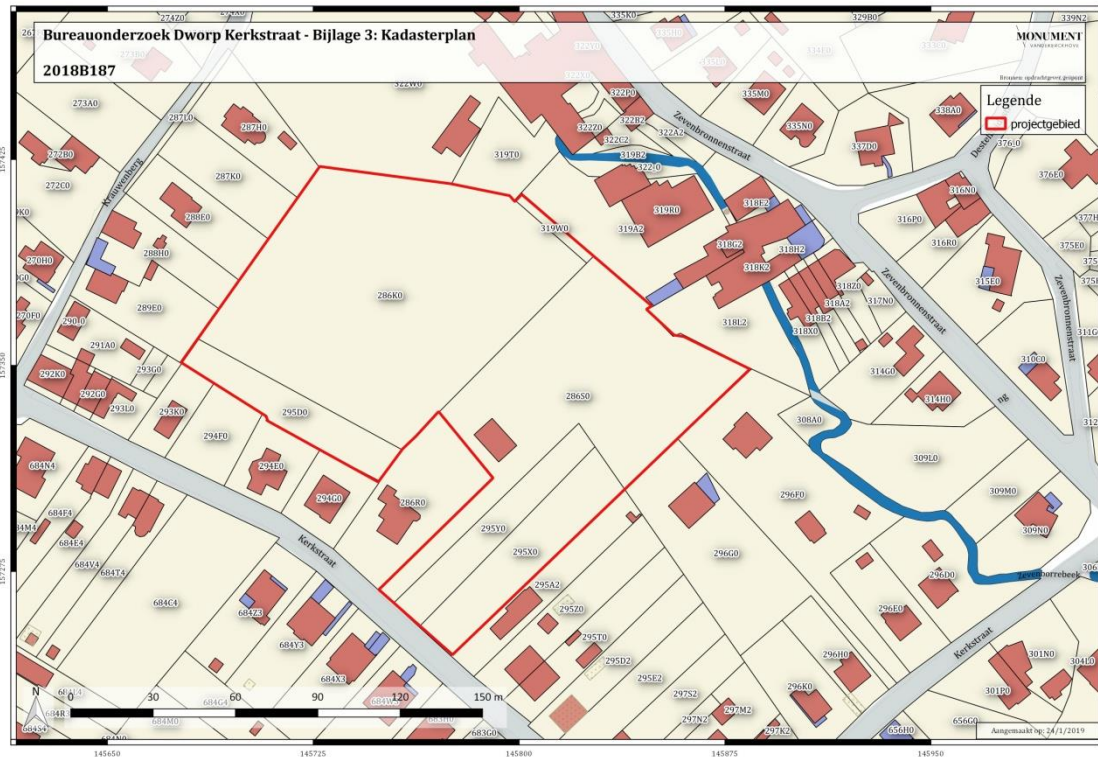


Figuur 7: Uitsnede uit de topografische kaart met situering van het projectgebied, bijlage 1 (bron: geopunt.be)

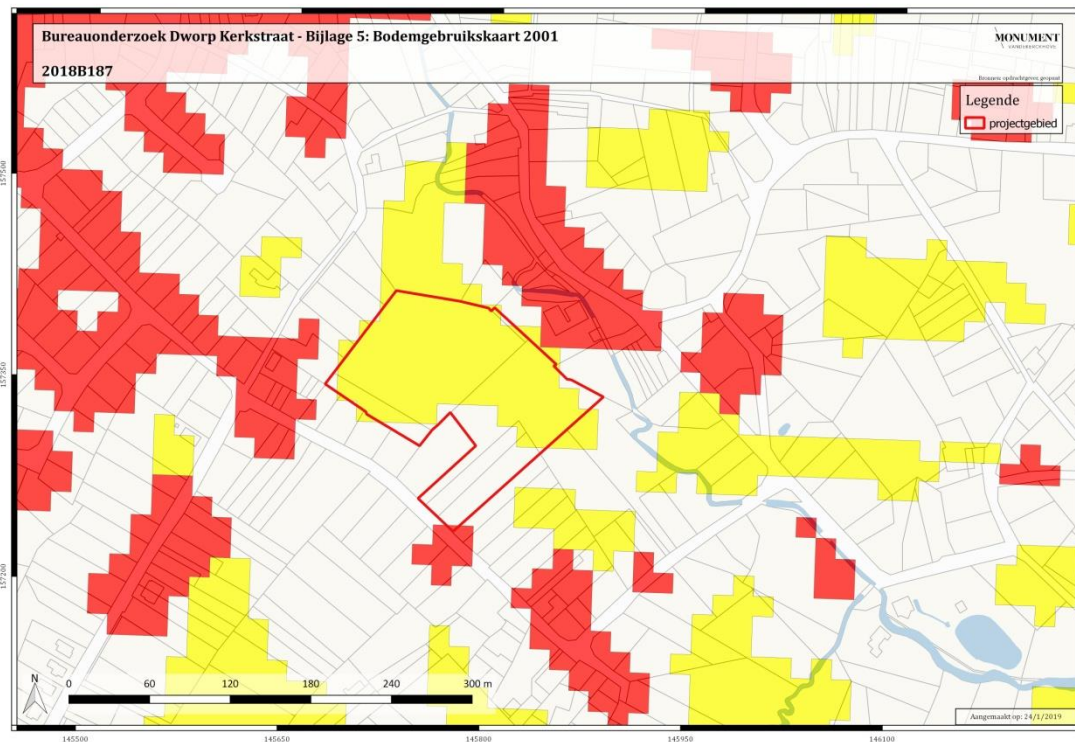


Figuur 8: Uitsnede uit de topografische kaart (detail) met situering van het projectgebied, bijlage 2 (bron: geopunt.be)





Figuur 9: Uitsnede uit de GRB-kaart met situering van het projectgebied, bijlage 3 (bron: geopunt.be)



Figuur 10: Uitsnede uit de bodemgebruikskaart uit 2001 met situering van het projectgebied, bijlage 5 (bron: geopunt.be)

### *2.1.2. Landschappelijke situering*

De gemeente Beersel is gelegen ten zuidwesten van Brussel en vormt onderdeel van de Vlaamse Rand, de Brabantse Ardennen en het Pajottenland. Het onderzoeksgebied ligt in een landelijke en heuvelrijke omgeving. Het grote aandeel aan landbouwgebied en groenvoorziening maakt van Dworp de meest landelijke deelgemeente van Beersel. Enkele grote beboste zones op het grondgebied zijn het Hallerbos, het Begijnbos, het Krabbos, het Kesterbeekbos, en het Provinciaal domein Huizingen dat grotendeels op grondgebied Dworp gelegen is. Aansluitend bij Alseberg (een andere deelgemeente van Beersel) liggen de heiden van Meigem en Herisem. De belangrijkste beekvallei is deze van de Molenbeek, die de gemeente van west naar oost doorsnijdt (zie Figuur 11 en Figuur 12 en bijlage 6a en 6b). De Molenbeek wordt op het grondgebied van Dworp gevoed door verschillende beken, waaronder de Zevenborrebeek, die circa 20m ten noorden van het projectgebied stroomt. Deze beek, vroeger ook de Kloosterbeek of Esselbeek genoemd, is een samenvloeiing van de Zoniënbosbeek en de Rilroheidebeek.<sup>6</sup> Het projectgebied helt sterk af van het zuidwesten naar het zuidoosten, met een hoogte van circa +67m TAW in het zuidwesten en +51m TAW in het noordoosten (zie Figuur 13 en bijlage 7). Dit betekent een hoogteverschil van 16m over een afstand van 120m.

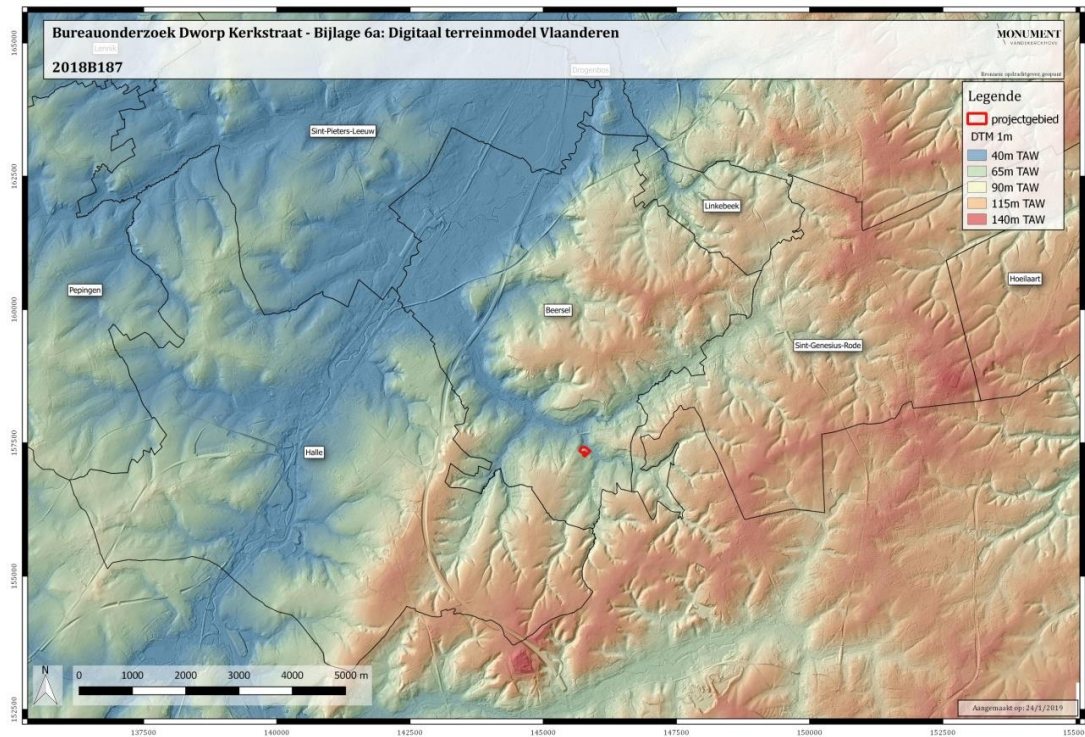
De potentiële bodemerosiekaart uit 2017 toont aan dat de bodemerosiegraad binnen het projectgebied hoog tot zeer hoog is (zie Figuur 14 en bijlage 11). Deze kaart houdt onder meer rekening met de hellingslengte, de hellingsgraad en het bodemtype.<sup>7</sup>

---

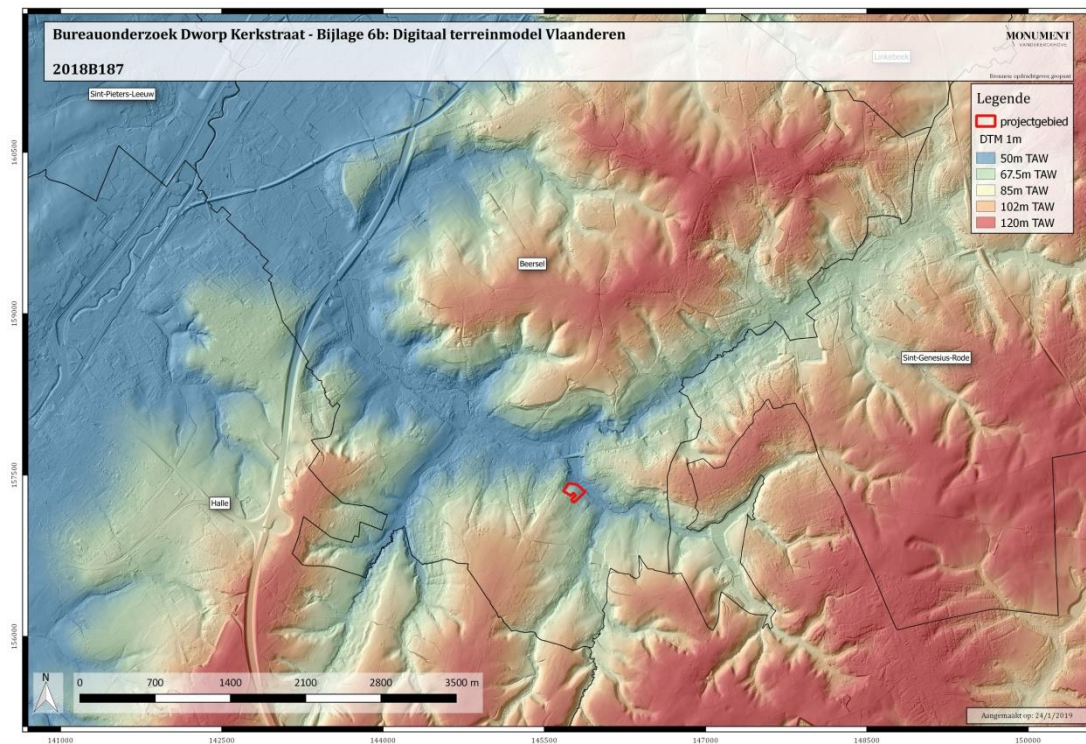
<sup>6</sup> <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121176> (geraadpleegd op 28-01-2019).

<sup>7</sup> <http://www.geopunt.be/>



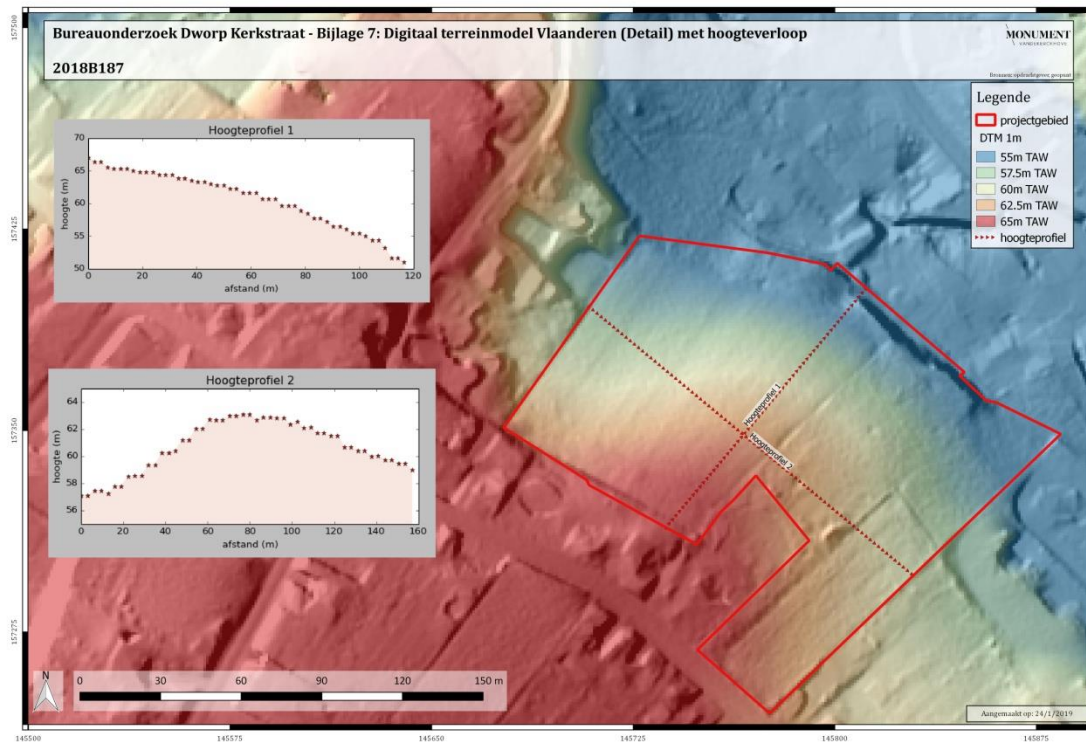


Figuur 11: Uitsnede uit het Digitaal terreinmodel met situering van het projectgebied, bijlage 6a (bron: geopunt.be)

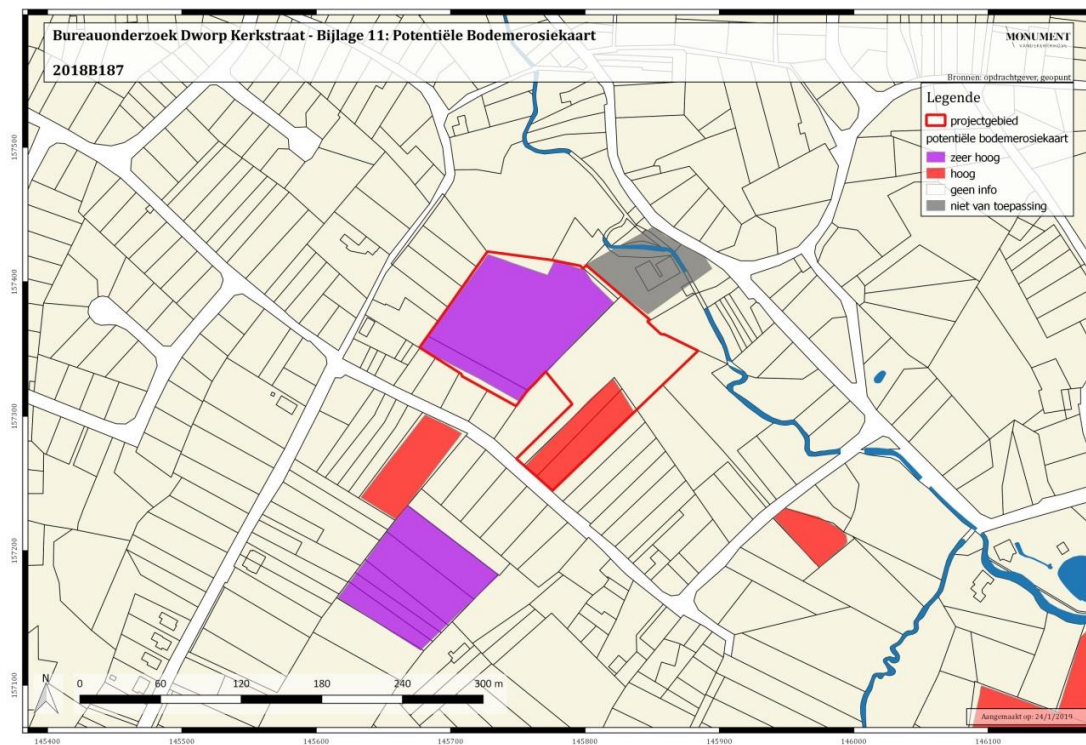


Figuur 12: Uitsnede uit het Digitaal terreinmodel en situering van het projectgebied, bijlage 6b (bron: geopunt.be)





Figuur 13: Digitaal terreinmodel (detail) met hoogteprofielen en situering van het projectgebied, bijlage 7 (bron: geopunt.be)



Figuur 14: Uitsnede uit bodemosiekaart van 2017 met situering van het projectgebied, bijlage 11 (bron: geopunt.be)

### 2.1.3. Geologische situering

De tertiaire ondergrond bestaat voornamelijk uit afzettingen van het Lid van Saint-Maur (zie Figuur 15 en bijlage 8). Deze is opgebouwd uit een vrij homogene zeer fijn siltige klei, waarin enkele dunne intercalaties van grof siltige klei of kleiig zeer fijn silt voorkomen. In de zuidwestelijke hoek van het projectgebied wordt het tertiair substraat gevormd door afzettingen van het Lid van Moen. Deze heterogene siltige tot zandige afzetting bevat nummulieten (*Nummulites planulatus*). Zowel het lid van Saint-Maur als het lid van Moen maken deel uit van de Formatie van Kortrijk, bestaande uit door de zee afgezette (mariene) kleilagen uit het Ypresiaan (Vroeg-Eoceen, rond 52 miljoen jaar geleden). De top van het tertiair pakket bevindt zich op een diepte van 50 à 60m.<sup>8</sup>

Het quartair pakket (zie Figuur 16 en bijlage 9) bestaat in het westelijke deel van het projectgebied uit eolische afzettingen van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (lithoprofiel 2 op de quartair geologische kaart). Ter hoogte van de zone ten oosten hiervan bevinden zich hieronder nog fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (lithoprofiel 3 op de quartair geologische kaart). Dat geldt ook voor het meest oostelijke deel van het projectgebied, maar hier bevinden zich daar boven nog fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (laat-Weichseliaan) (lithoprofiel 3a op de quartair geologische kaart).<sup>9</sup>

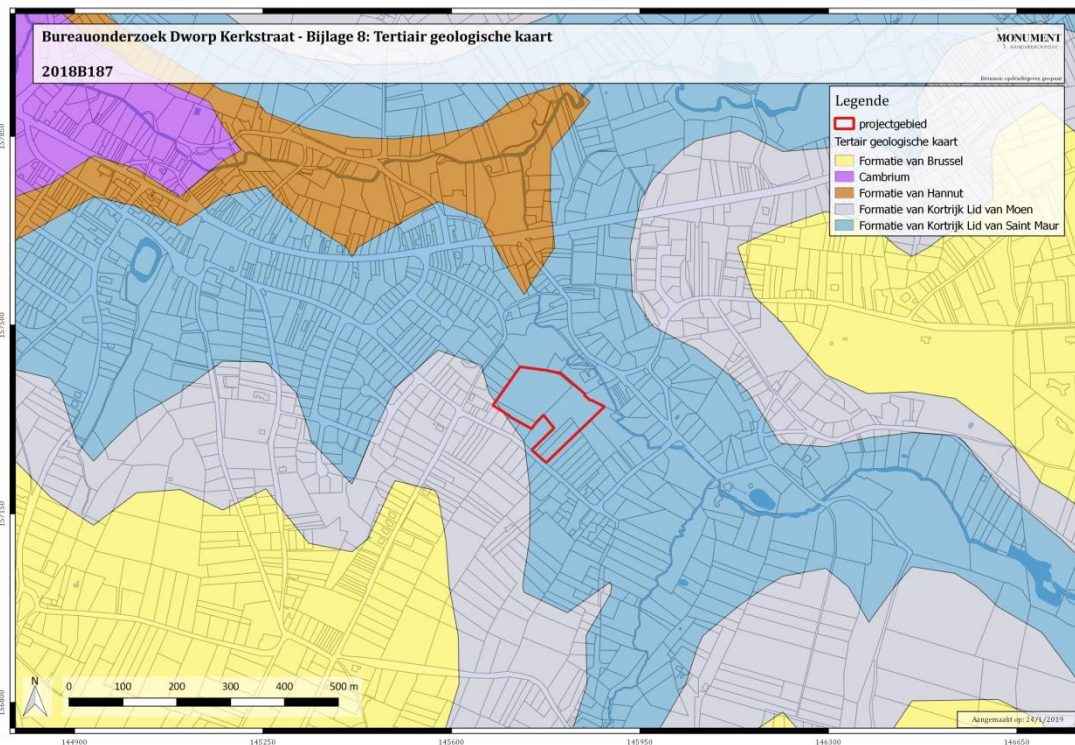
De geomorfologische kaart is voor deze streek niet voorhanden .

---

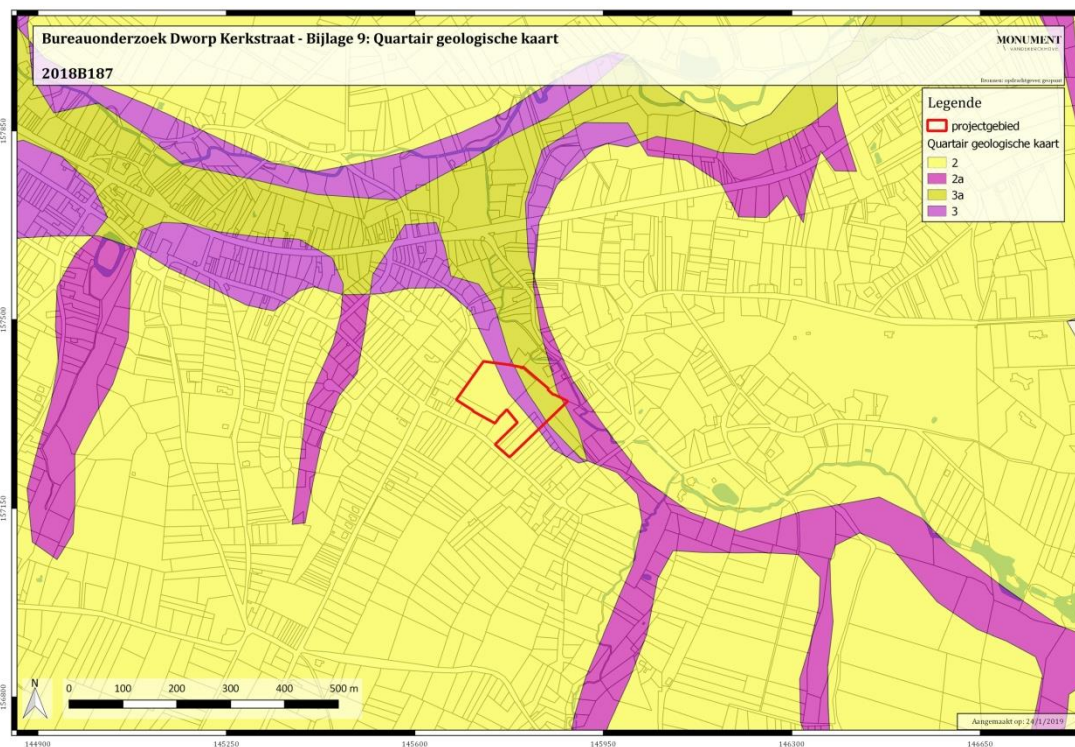
<sup>8</sup> <http://www.geopunt.be/>; <https://dov.vlaanderen.be/>

<sup>9</sup> <http://www.geopunt.be/>





Figuur 15: Uitsnede uit de tertiair geologische kaart met situering van het projectgebied, bijlage 8 (bron: geopunt.be)

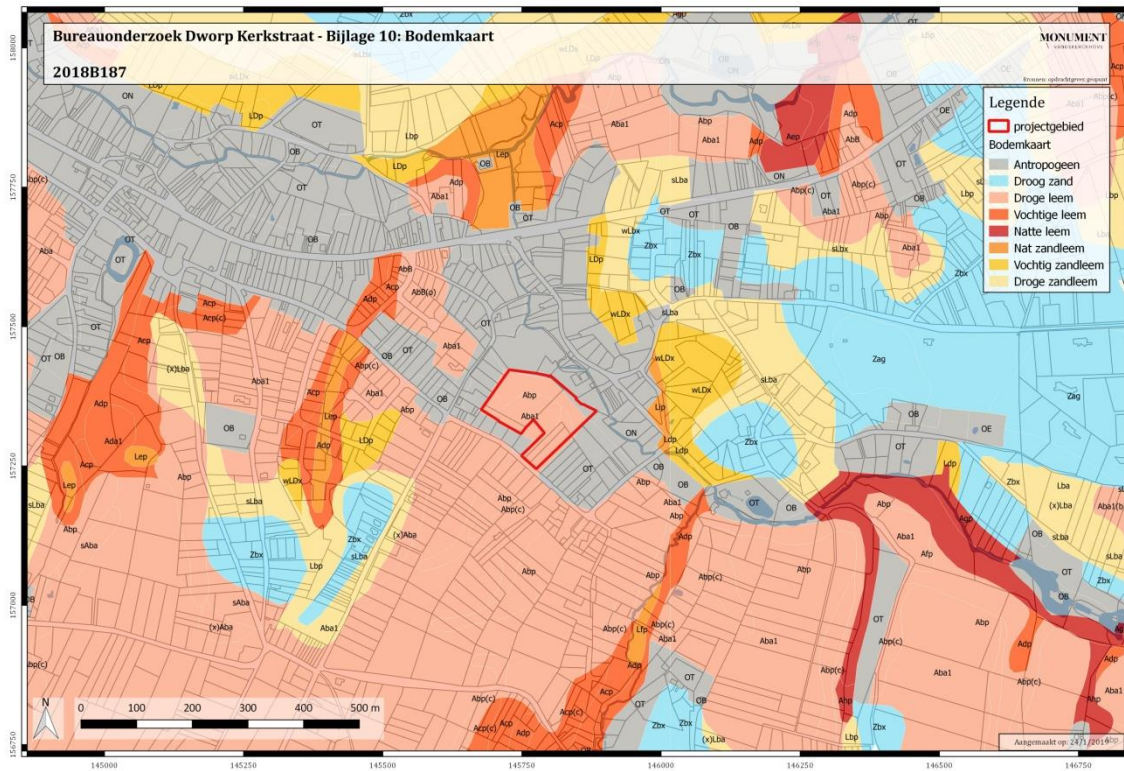


Figuur 16: Uitsnede uit de quartair geologische kaart met situering van het projectgebied, bijlage 9 (bron: geopunt.be)

#### *2.1.4. Bodemkundige situering*

Het projectgebied is gelegen in de zandleemstreek. Op de bodemkaart van Vlaanderen staat het terrein gekarteerd onder de noemer droge leembodem (Figuur 17 en bijlage 10):

- In het noordelijke deel gaat het om bodemtype **Adp** en **Adp1**, droge leembodems zonder profielontwikkeling. Abp bodems komen voor in colluviale droge leemdepressies. Deze gronden bestaan uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden. De landbouwwaarde van de Abp gronden ligt één klasse lager dan die van de Aba gronden wegens het meestal geringe waterbergingsvermogen. Deze colluviale leemgronden zijn zeer geschikt voor graangewassen.
- Het zuidelijke deel van het projectgebied wordt gekenmerkt door een **Aba1**-bodem, een droge leembodem met textuur B horizont. De serie Aba, ontwikkeld in het Pleistocene loessdek, vertoont onder de A horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B horizont. De bouwvoor is een donkerbruin, homogeen humushoudend leem. De Bt is bruin zwaar leem (gemiddelde 20% klei) met meestal goed ontwikkelde polyedrische structuur en kleihuidjes (coatings). Naar onder toe neemt het kleigehalte sterk af en verdwijnt de structuur geleidelijk terwijl de kleur geelbruin wordt. De bodems vertonen geen watergebrek en geen wateroverlast dank zij de gunstige drainage en het hoog waterbergend vermogen. De Aba gronden zijn zeer geschikt voor veeleisende teelten en ze komen in aanmerking voor fruitteelt. Op sterk hellende terreinen dienen voorzorgsmaatregelen tegen de erosie genomen te worden.



Figuur 17: Uitsnede uit de bodemkaart met situering van het projectgebied, bijlage 10 (bron: geopunt.be)

## 2.2. Historische beschrijving<sup>10</sup>

De naam 'Dworp' kent geen duidelijke verklaring. Soms wordt er verwezen naar het Germaanse Turnapā wat 'in een bocht van een beek' zou betekenen. Anderen wijzen op het Germaanse thorn wat 'doorn' betekent. Dat verbasterde tot de naam van de beek: de Torneppe. Dworp zou dan 'doornstruiken bij het water' betekenen. In de 11<sup>de</sup> eeuw worden Dorpe en Tornepe geschreven, gevolgd door Thornepe (1111), Tornepia (1138), Dornepia (1221), Doirpe (1400), Doreppe (1435), en Dworp (1686).

De kern van de Sint-Gaugericusparochie gaat terug tot de 8<sup>ste</sup> eeuw. In de 9<sup>de</sup> eeuw behoorde Dworp tot een groot gebied op de oostelijke Zenneoever dat door Angela van Brabant aan de Sint-Pieterskerk van Keulen werd geschonken. Deze schenking ging vermoedelijk verloren als gevolg van de invallen van de Noormannen in de 10<sup>de</sup> eeuw. De parochie besloeg een uitgebreid gebied waaruit in de 10<sup>de</sup> eeuw de parochie van Beersel ontstond, gevolgd in de 11<sup>de</sup> eeuw door de parochies van Rode, Linkebeek, Genval, Alsemberg en nog in de 20<sup>ste</sup> eeuw Lot. De abdij van het Heilig Graf van Cambrai kreeg in 1138 het patronaat over de Sint-Gaugericuskerk en een derde van de tienden. Een ander derde ging naar de familie van Aa die ze in 1220 aan het Sint-Janshospitaal schonk. De wereldlijke macht lag bij de graven van Leuven die de hogere grondheerlijke rechten van het gebied bezaten. Ze werden vertegenwoordigd door de Meier van Rode die het beheer voerde over Alsemberg, Beersel, Dworp, Linkebeek en Sint-Genesius-Rode. In de feodale middeleeuwen werden belangrijke delen in leen gegeven waaronder de Heerlijkheid van Dworp (sinds de 14<sup>de</sup> eeuw ook bekend als de Heerlijkheid van Stalle – genoemd naar de heerlijke familie) en de Heerlijkheid van Kesterbeek. Uit de 12-13<sup>de</sup> eeuw is het riddergeslacht 'de Tourneppe' bekend net als de familie 'van Neerdorp' en 'van Dorpe'.

In 1489 stonden de Hertogen van Brabant hun rechten af aan Hendrik I van Witthem. In 1518 kochten de hertogen hun leen terug om het in 1558 in leen te geven aan de familie de Boisot die ze door hun anti-Spaanse houding weer verloren. Er volgden verkopen en inlossingen en uiteindelijk werd de grondheerlijkheid Dworp verkocht aan Ignatius Le Roy, raadsheer in de Rekenkamer van Brabant en heer van Kesterbeek. Ignatius Le Roy wist zodoende de heerlijkheden Kesterbeek en Dworp te verenigen in een persoonlijke unie. Kesterbeek boette aan belang in ten voordele van Dworp. Ignatius liet het kasteel van Dworp, nu het Gravenkasteel, bouwen. Bij de aankoop zou het complex bestaan hebben uit een hoeve met bijgebouwen en een vierkante toren. Vermoedelijk bouwde

---

<sup>10</sup> Tenzij anders vermeld: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121176> (geraadpleegd op 28-01-2019)



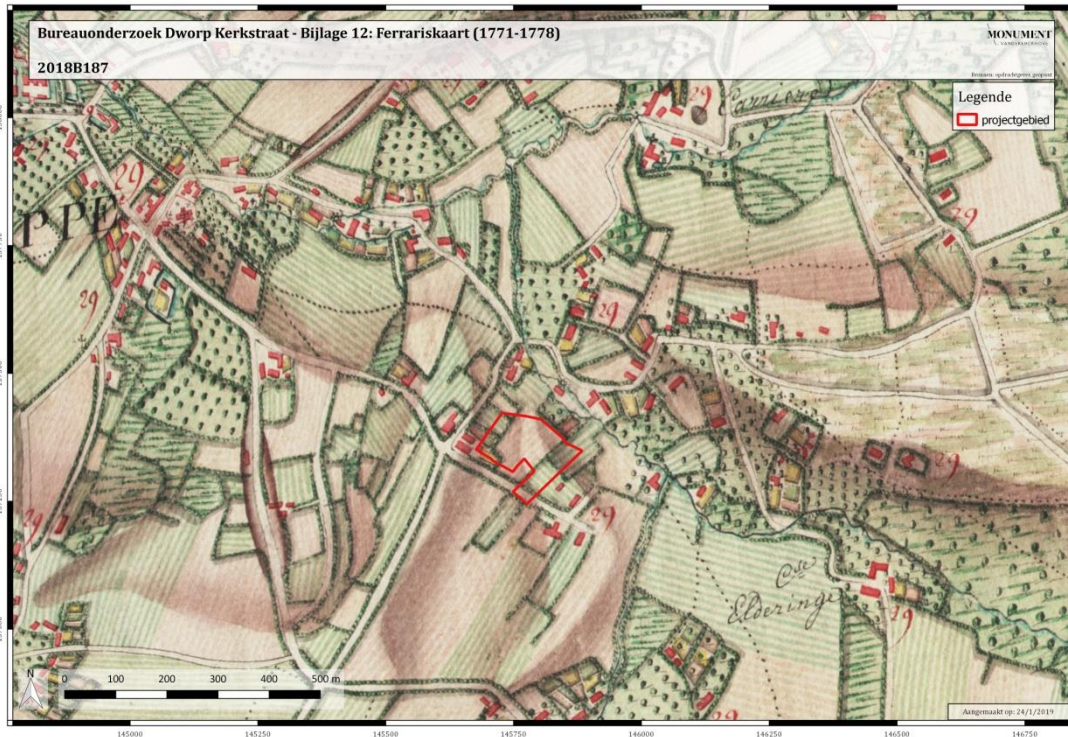
Ignas in 1649 een nieuw kasteel. In 1684 werd het waterkasteel vernield door het leger van Louis XIV en nadien heropgebouwd door de zoon van Ignas. Vanaf 1701 ging de heerlijkheid weer over in verschillende handen om in 1728 eigendom van ridder Guillaume-François-Joseph de Hemptinne te worden. Hij zorgde ervoor dat Dworp in 1737 een baronie werd. In 1770 werd Graaf Commaar Cornet de Grez heer van Dworp. De familie bleef er kasteelheer tot de Franse Revolutie en leverden vervolgens van 1825 tot de Eerste Wereldoorlog de burgemeesters van Dworp. In Dworp zijn er zeer weinig bouwwerken ouder dan de 19<sup>de</sup> eeuw. Tot de oudste gebouwen behoren de pastorie (17<sup>de</sup> eeuw), het Hooghuys (16<sup>de</sup> eeuw) en het Rood Kloosterken (18<sup>de</sup> eeuw). De agrarische architectuur gaat terug tot de 19<sup>de</sup> eeuw. Dworp kent slechts een beperkte industriële ontwikkeling.

Over het onderzoeksgebied zelf is op historisch vlak niet veel geweten. Dworp wordt op verschillende historische kaart afgebeeld, maar de vroegste kaart waaruit relevante historische informatie kan worden gehaald is de Ferrariskaart (1771-1778; zie Figuur 18 en bijlage 12). Het projectgebied lijkt er onbebouwd en ingedeeld als moestuin en akkerland. De wegenissen rond het projectgebied lijken goed overeen te komen met de huidige straten; vooral de contouren van de Kerkstraat en de Halderbosstraat. Ook de Zevenborrebeek ten noorden van het projectgebied is op de Ferrariskaart weergegeven. Op de Atlas der Buurtwegen (1841; zie Figuur 19 en bijlage 13) is te zien dat het volledige projectgebied in deze periode deel uitmaakte van een groter perceel. De kaart van Popp is voor de omgeving van het projectgebied niet aanwezig en kan dus niet worden afgebeeld. De kaart van Vandermaelen (1846-1854; zie Figuur 20 en bijlage 14) benadrukt het hoogteverschil binnen het projectgebied, maar verder is geen nieuwe informatie over het projectgebied af te leiden. Verschillende topografische kaarten (1879, 1891, 1948 en 1970) tonen aan dat het projectgebied onbebouwd bleef.<sup>11</sup> Ook de luchtfoto's uit 1971 (zie Figuur 21 en bijlage 15), 1990 (zie Figuur 22 en bijlage 16) en 2016 (zie Figuur 23 en bijlage 17) geven een gelijkaardig beeld. Het schuilhok is op de luchtfoto's reeds te zien vanaf 1971.

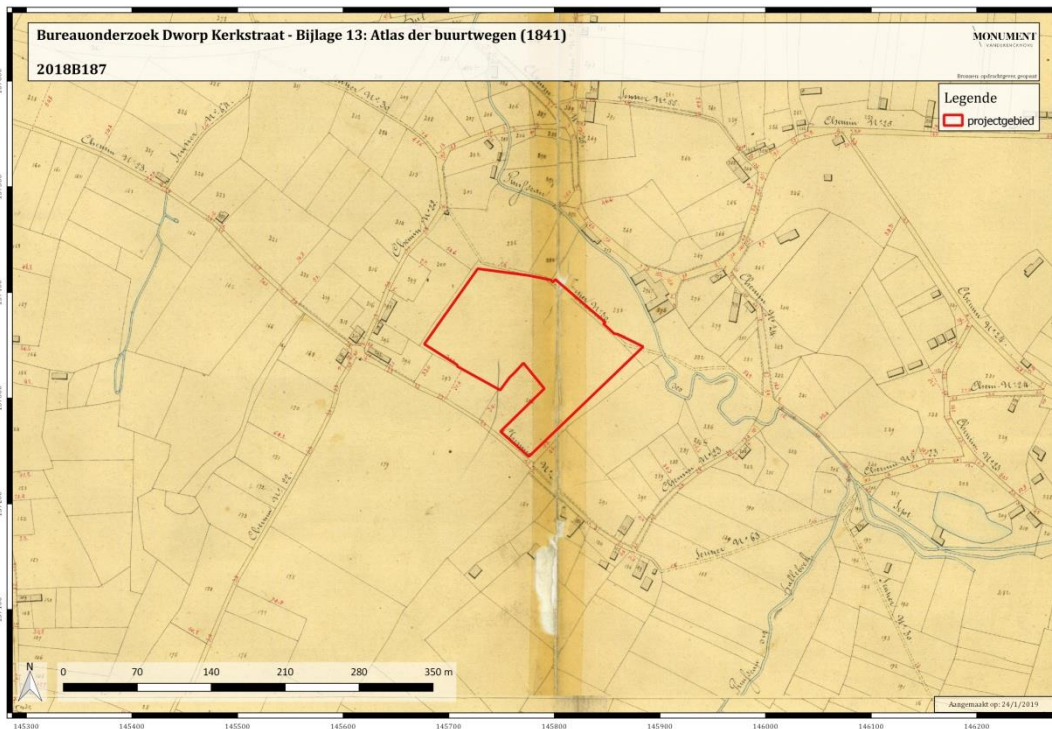
---

<sup>11</sup> De geconsulteerde topografische kaarten geraadpleegd op de website van Cartesius mochten volgens de copyrightrechten niet toegevoegd worden aan dit bureauonderzoek.



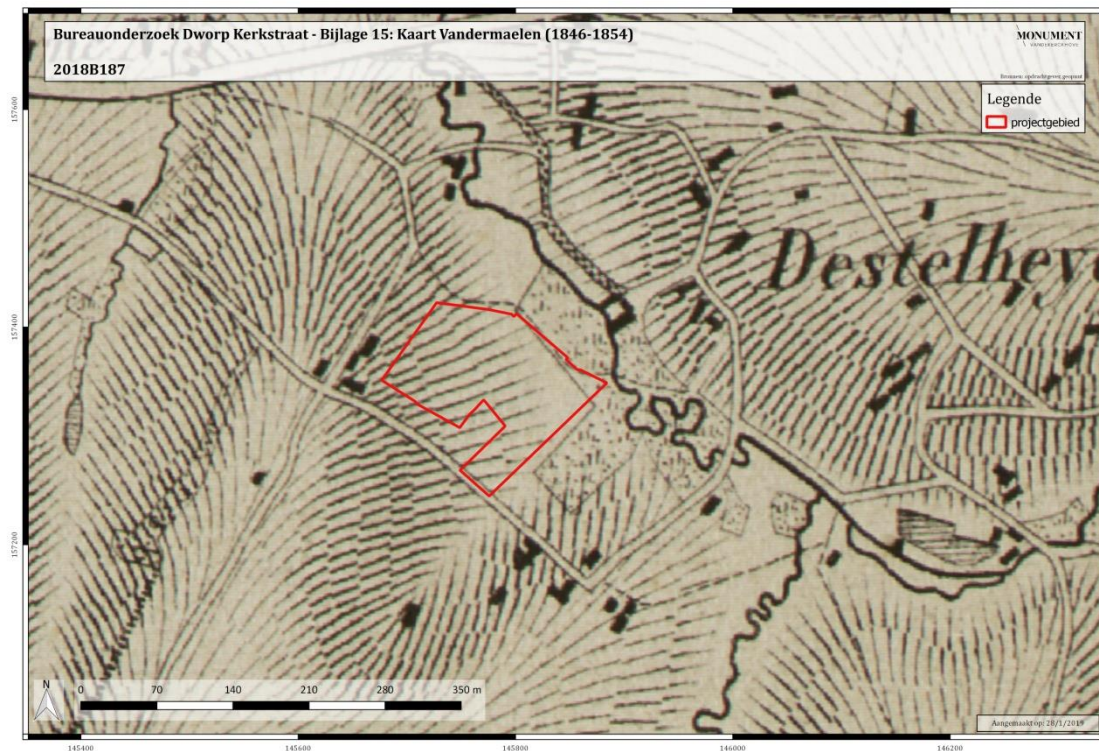


Figuur 18: Uitsnede uit de Ferrariskaart (1771-1778) met situering van het projectgebied, bijlage 12 (bron: geopunt.be)



Figuur 19: Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (1841) met situering van het projectgebied, bijlage 13 (bron: geopunt.be)





Figuur 20: Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (1846-1854) met situering van het projectgebied, bijlage 15 (bron: geopunt.be)



Figuur 21: Uitsnede uit de luchtfoto uit 1971 met situering van het projectgebied, bijlage 15 (bron: geopunt.be)





Figuur 22: Uitsnede uit de luchtfoto uit 1990 met situering van het projectgebied, bijlage 16 (bron: geopunt.be)



Figuur 23: Uitsnede uit de luchtfoto uit 2018 met situering van het projectgebied, bijlage 17 (bron: geopunt.be)

### 2.3. Archeologisch kader

Over het projectgebied zelf is geen archeologische informatie beschikbaar. Wel zijn in een straal van  $\pm 1500\text{m}$  rond het projectgebied een aantal archeologische vindplaatsen gekend, getuige de Centraal Archeologische Inventaris (zie Figuur 24 en bijlage 18). Deze worden hieronder besproken.<sup>12</sup>

De oudste bewoningssporen te Dworp gaan terug tot de prehistorie. Op de Meigemheide (**CAI ID 3031**) werden naast aardewerk en munten uit de Romeinse periode ook werktuigen in silex gevonden daterend uit het paleolithicum en het midden-neolithicum. Op de Elsemheide kwamen bijlen, beitels, messen, krabbers en pijlpunten aan het licht, eveneens uit het midden-neolithicum (**CAI ID 3032**). Ook ter hoogte van Zevenbronnen werden tijdens een veldprospectie vuurstenen werktuigen uit het midden-neolithicum aangetroffen (**CAI ID 4698**). Andere prehistorische toevalsvondsten werden gedaan in het Krabbos, Steenput-Kroondaalbos, Vroenenbos, Solheide, Bruineput, Begijnhofbos, Rilroheide, Destelheide, aan de Kesterbeek en de Beukenlaan. Het betreft steeds lithisch materiaal dat gedateerd wordt in het neolithicum. De precieze locatie van deze vondsten is echter niet gekend.

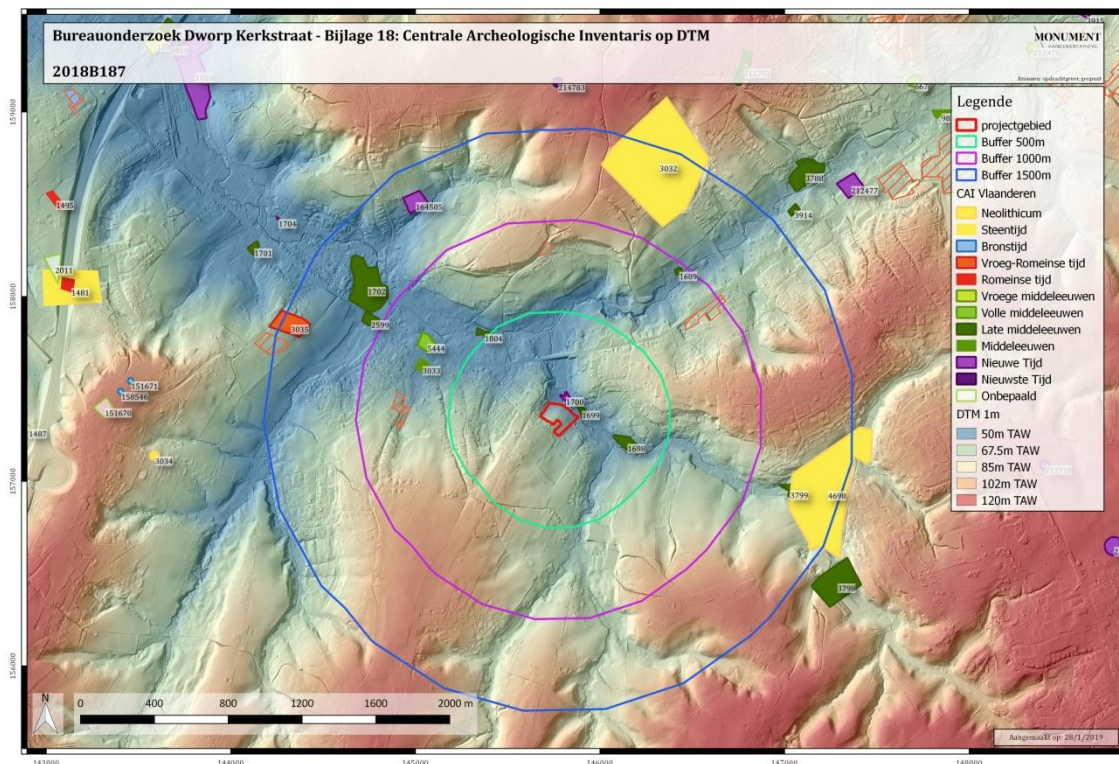
Op de CAI-kaart zijn in de omgeving van het projectgebied enkele hoeves gekarteerd die teruggaan tot in de late middeleeuwen (**CAI ID 1699, 1804, 2599**). Circa 40m ten noorden van het projectgebied bevond zich de 'Molen van Essert', een typische papiermolen uit de streek uit de 16de eeuw (**CAI ID 1700**). Andere molens in de omgeving waren de 'Watermolen van Helderigen' (**CAI ID 1698**), de 'Herisemmolen' (**CAI ID 1689**), en de 'Molen van Zeven Borren' (**CAI ID 3799**). Deze kenden een oorsprong in de late middeleeuwen. Zo'n 710m ten noordwesten van het projectgebied is het gemeentehuis gebouwd op de plaats van de oude kerk. De kerk dateerde vermoedelijk uit de 12de eeuw. Mogelijk stond er op deze locatie reeds vanaf de 9de eeuw een gebouw (**CAI ID 5444**). Dicht bij het gemeentehuis staat op de CAI-kaart een middeleeuwse motte aangeduid (**CAI ID 3033**). Circa 1300m ten noordwesten van het projectgebied ligt het kasteel van Dworp/Gravenhof, daterend uit de late middeleeuwen (**CAI ID 1702**). Ongeveer 1370m ten noordwesten van het onderzoeksgebied, ter hoogte van een nieuwe verkaveling aan de Krabbosstraat, werden twee afvalkuilen met Romeins materiaal aangetroffen (**CAI ID 3035**). Het betreft dakpannen, polijststeen, ceramiek in ijzertijdtraditie en natuursteen. Dit kan wijzen op de nabijheid van een stenen gebouw. Daarnaast werden ook enkele scherven van terra sigillata, dolia,

---

<sup>12</sup> <http://cai.erfgoed.net/> (geraadpleegd op 28-02-2019)



kookpotten en een geknikte schaal in oxiderend gebakken aardewerk gerecupereerd. Circa 1500m ten zuidoosten van het projectgebied bevindt zich het kasteel van Zevenbronnen, dat waarschijnlijk voorafgegaan werd door een Augustijnenpriorij (CAI ID 3798).



Figuur 24: Uitsnede uit het Digitaal Terreinmodel met situering van het projectgebied en archeologische indicatoren, bijlage 18 (bron: geopunt.be en CAI)

Hoewel er nog niet veel archeologische onderzoeken plaatsvonden in Dworp en de archeologische kennis dus vrij beperkt is, is duidelijk dat de regio archeologisch potentieel heeft. Er zijn verschillende vindplaatsen gekend, voornamelijk door toevalsvondsten, veldprospecties, literatuuronderzoek, en cartografisch onderzoek. Naast een aantal hoeves, kastelen en molens uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd betreft het vooral heel wat vondsten uit de steentijd, en dan voornamelijk uit het neolithicum. Enkele Romeinse vindplaatsen geven aan dat het gebied ook in deze periode bewoond werd.



## 2.4. Synthese

### 2.4.1. Verwachtingspatroon

Op basis van het voorgaande assessment kan volgend verwachtingspatroon naar voor geschoven worden:

- Het projectgebied is gelegen op een verhevenheid circa 20m ten zuiden van de Zevenborrebeek, een belangrijke bijbeek van de Molenbeek. Dergelijke gunstige locatie bleek tijdens verschillende periodes in het verleden erg geliefd. Het terrein kent een sterk reliëfverval, van +67m TAW in het zuidwesten naar +51m TAW in het noordoosten, en dit over een afstand van circa 120m. De bodem bestaat uit droge leemgronden die erg erosiegevoelig zijn. De noordelijke deel van het projectgebied staat op de bodemkaart gekarteerd als colluviale leemgronden, bestaande uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden.
- Over het projectgebied zelf zijn nog geen archeologische gegevens gekend, maar het is duidelijk dat er archeologisch potentieel is. In de omgeving zijn naast een aantal hoeves, kastelen en molens uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd vooral heel wat vondsten gekend uit de steentijd, meer bepaald uit het neolithicum. Enkele Romeinse vindplaatsen geven aan dat het gebied ook in deze periode bewoond werd.
- Oude kaarten en luchtfoto's tonen aan dat er in de periode van 1171-1778 tot heden geen gebouwen hebben gestaan binnen het projectgebied, met uitzondering van een schuilhok. Het terrein had steeds een landbouwfunctie.

Besluitend kan gesteld worden dat er voor de periodes vroeger dan 1771-1778 (Ferrariskaart) geen concrete bewijzen zijn om de aanwezigheid van een site binnen het projectgebied te kunnen bevestigen. De geografisch gunstige ligging van het projectgebied op de flank van een beekvallei en in de buurt van enkele gekende archeologische vindplaatsen, maakt dat het terrein wel archeologisch potentieel heeft, ook voor steentijdsites. Op historische kaarten en luchtfoto's is te zien dat het projectgebied de laatste eeuwen enkel in gebruik is geweest als landbouwgrond, en er zijn dan ook geen indicaties dat de bodem verstoord is. Gezien de sterke hellingsgraad van het terrein stelt zich wel de vraag in welke mate de bodem onderhevig is geweest aan erosie. De enige manier om concrete informatie in te winnen over de al dan niet aanwezigheid van een archeologische site(s) is veldonderzoek.

### *2.4.2. Afweging verder vooronderzoek*

In eerste instantie wordt nagegaan of een verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem noodzakelijk is, omdat de opsporing van archeologische sites bij voorkeur gebeurt via een zo miniem mogelijke verstoring van de bodem. Indien het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem de afwezigheid van een archeologische site niet kan staven, wordt overgegaan naar een vooronderzoek met ingreep in de bodem. In geval de aanwezigheid van een archeologische site wordt bevestigd, dient men te proberen die *in situ* te bewaren. Indien dit niet mogelijk is, dient men over te gaan tot een opgraving.

Binnen het projectgebied zal een verkaveling met 21 bouwlotten worden gerealiseerd. De geplande werken zullen in eerste instantie bestaan uit het afbreken van het schuilhok, het verkavelen van de grond in diverse loten en de aanleg van de infrastructuur (wegenis, riolering, nutsleidingen, wandel-en fietspad, groenzone met wadi en vijver). Op heden zijn enkel de contouren gekend waarbinnen de woningen kunnen worden gebouwd. Het terrein kent een sterk reliëfverval waardoor de bodem op bepaalde plaatsen dient genivelleerd te worden. Al deze werken zullen een aanzienlijke verstoring van de bodem met zich meebrengen.

Er kan dus gesteld worden dat er een archeologisch potentieel aanwezig is en dat de geplande werken het eventuele aanwezige archeologische bodemarchief onherroepelijk zullen vernielen. Verder vooronderzoek is nodig om de aan- of afwezigheid van een site vast te kunnen stellen.

### *2.4.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem*

Onder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem wordt verstaan: landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering. Hieronder worden deze drie technieken besproken en geëvalueerd naar hun relevantie in het kader van dit onderzoek.

#### **2.4.3.1. Landschappelijk bodemonderzoek**

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het

bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites. Op basis van de bodemkaart zijn er echter geen duidelijke indicaties dat er binnen het projectgebied een begraven bodem (vb. podzolbodem) te verwachten is waarin een steentijdsite zou kunnen bewaard zijn. Vandaar dat dit landschappelijk bodemonderzoek hier niet wordt geadviseerd.

#### **2.4.3.2. Geofysisch onderzoek**

Geofysisch onderzoek heeft tot doel antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar,... Dit type onderzoek wordt voor deze site echter niet weerhouden. Hoewel mogelijk en niet schadelijk, is dit onderzoek niet noodzakelijk en niet optimaal bruikbaar om de huidige vraagstellingen te kunnen beantwoorden.

#### **2.4.3.3. Veldkartering**

Veldkartering heeft tot doel relevante archeologische indicatoren te zoeken door middel van een visuele inspectie van het terrein. Deze onderzoeksmethode wordt echter niet weerhouden aangezien het terrein bestaat uit grasland. De methode kan slechts goede resultaten geven op geploegde bodem.

### ***2.4.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem***

#### **2.4.4.1. Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek**

Dit type onderzoek heeft tot doel archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Aangezien er op basis van de bodemkaart geen duidelijke indicatie is voor enig bodemkundig potentieel op goed bewaarde steentijdsites, wordt aan het huidige projectgebied een lage verwachting toegekend omtrent goed bewaarde steentijdsites. Bijgevolg wordt geen archeologisch booronderzoek geadviseerd. Echter, indien bij het proefsleuvenonderzoek (wordt wel geadviseerd) toch lokaal enig potentieel aan steentijd naar boven komt, dan dient dit verder onderzocht en kan men indien nodig lokaal overgaan tot archeologische boringen. Dergelijk onderzoek dient dan te gebeuren conform de Code van Goede Praktijk.

#### **2.4.4.2. Proefsleuven en proefputten**

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kunnen verantwoorde uitspraken worden gedaan voor de rest van het terrein. De periodes vanaf circa het neolithicum kenmerken zich namelijk door de aanwezigheid van grondsporen die optimaal worden gedetecteerd met deze prospectiemethode.

Om het projectgebied verder te evalueren wordt een vooronderzoek met ingreep in de bodem onder de vorm van een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Deze methode verschaft immers informatie omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen, waardoor er een optimale inschatting kan gemaakt worden van het kennispotentieel van de site. Daarnaast wordt ook inzicht verkregen in de bodemopbouw en de graad van erosie, en kan indien nodig alsnog bijkomend steentijdonderzoek uitgevoerd worden.

Om economische redenen dient het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. Indien de verkavelingsvergunning niet goedgekeurd wordt kunnen de geplande werken immers niet doorgaan. De initiatiefnemer is op heden geen eigenaar van alle betrokken percelen binnen het projectgebied.<sup>13</sup>

#### ***2.4.5. Beantwoording van de onderzoeksvragen***

Op basis van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen als volgt beantwoord worden:

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

De gekende historische gegevens worden besproken in hoofdstuk 2.2. Het beschikbaar kaartmateriaal voor de periode vanaf het derde kwart van de 18<sup>de</sup> eeuw toont aan dat er binnen het projectgebied de laatste eeuwen geen gebouwstructuren hebben gestaan, met uitzondering van een schuilhok. Het terrein werd enkel gebruikt voor landbouwdoeleinden. Ter hoogte van het projectgebied vond nog geen enkele vorm van archeologisch onderzoek plaats en

---

<sup>13</sup> Informatie verkregen van initiatiefnemer.



werden nog geen archeologische vondsten of sporen aangetroffen. In de nabije en iets ruimere omgeving zijn een aantal hoeves, kastelen en molens gekend uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd, alsook een aantal vindplaatsen uit de steentijd, meer bepaald uit het neolithicum. Enkele Romeinse vindplaatsen geven aan dat het gebied ook in deze periode bewoond werd.

- Zijn er indicaties dat de bodem (deels) verstoord is?

Op historische kaarten en luchtfoto's is te zien dat het terrein de laatste eeuwen enkel in gebruik is geweest als landbouwgebied. Er zijn geen indicaties dat de bodem verstoord is.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Ja. Het projectgebied bevindt zich op de flank van een beekvallei. Het terrein kent een sterk reliëfverval, van +67m TAW in het zuidwesten naar +51m TAW in het noordoosten, en dit over een afstand van circa 120m. De bodem bestaat bovendien uit droge leemgronden die vatbaar zijn voor erosie. Volgens de potentiële bodemerosiekaart is er ter hoogte van het projectgebied sterke bodemerosie te verwachten. Bij erosie kunnen archeologische sporen en/of vondsten zijn verplaatst en daarmee verstoord. Op plaatsen waar erosiemateriaal is afgezet kan de natuurlijke bodem met daarin eventuele archeologische waarden zich op een grotere diepte bevinden onder het maaiveld. Dat zou het geval kunnen zijn ter hoogte van het noordelijke deel van het projectgebied, dat op de bodemkaart weergegeven staat als colluviale leemgronden, bestaande uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden. Of de bodem echt beschadigd is door erosie, en in welke mate, is op basis van enkel een bureauonderzoek niet te achterhalen.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Binnen het projectgebied zal een verkaveling met 21 bouwloten worden gerealiseerd. De geplande werken zullen in eerste instantie bestaan uit het afbreken van het schuilhok, het verkavelen van de grond in diverse loten en de aanleg van de infrastructuur (wegennis, riolering, nutsleidingen, wandel-en fietspad, groenzone met wadi en vijver). Op heden zijn enkel de contouren gekend waarbinnen de woningen kunnen worden gebouwd. Het terrein kent een

sterk reliëfverval waardoor de bodem op bepaalde plaatsen dient genivelleerd te worden. Al deze werken zullen een aanzienlijke verstoring van de bodem met zich meebrengen.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

Op basis van enkel het bureauonderzoek kunnen deze vragen niet beantwoord worden.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Het is duidelijk dat de vooropgestelde onderzoeksvragen enkel en alleen op basis van het bureauonderzoek niet kunnen worden beantwoord. De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan namelijk niet afdoende worden gestaafd waardoor ook geen gemotiveerde uitspraak mogelijk is omtrent de verder te nemen maatregelen. Om het archeologisch potentieel beter te kunnen inschatten wordt een vooronderzoek met ingreep in de bodem onder de vorm van een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Proefsleuven geven niet alleen informatie over de verspreiding, bewaring, datering en aard van eventuele archeologische restanten, ze geven ook een duidelijk zicht op de opbouw van de bodem en de graad van erosie. De modaliteiten en vraagstellingen van de voorgestelde onderzoeksmethode wordt besproken in het programma van maatregelen. Indien tijdens het proefsleuvenonderzoek indicaties voor de aanwezigheid van een steentijd artefactensite aan het licht zouden komen kan op de desbetreffende zones van het projectgebied nog een waarderend archeologisch booronderzoek uitgevoerd worden. Deze strategie lijkt wetenschappelijk en economisch de meest efficiënte methode om de vragen die na het bureauonderzoek resteren te beantwoorden.

### 3. Samenvatting

Het projectgebied, met een oppervlakte van circa 1,7ha, situeert zich ten zuidoosten van de dorpskern van Dworp, een deelgemeente van Beersel. Het terrein grenst in het zuiden voor een stukje aan de Kerkstraat, en voorts aan percelen langsheen deze straat, de Zevenbronnenstraat en de Krauwenberg. Het projectgebied is momenteel in gebruik als weiland, met als enige gebouwstructuur een schuilhok voor dieren. Het projectgebied is gelegen op een verhevenheid circa 20m ten zuiden van de Zevenborrebeek, een belangrijke bijbeek van de Molenbeek. Het terrein kent een sterke hellingsgraad. In het zuidwesten bedraagt de hoogte circa +67m TAW en in het noordoosten circa +51m TAW, wat een hoogteverschil betekent van 16m, en dit op een afstand van circa 120m. De bodem bestaat uit droge leemgronden die erg erosiegevoelig zijn. De noordelijke deel van het projectgebied staat op de bodemkaart gekarteerd als colluviale leemgronden, bestaande uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden.

Ter hoogte van het onderzoeksgebied zal een verkaveling gerealiseerd worden. De geplande werken zullen in eerste instantie bestaan uit het afbreken van het schuilhok, het verkavelen van de grond in zestien loten en de aanleg van de infrastructuur (wegenis, riolering, nutsleidingen, wandel-en fietspad, groenzone met wadi en vijver). Op heden zijn enkel de contouren gekend waarbinnen de woningen kunnen worden gebouwd. Het terrein kent een sterk reliëfverval waardoor de bodem op bepaalde plaatsen dient genivelleerd te worden. Er kan aangenomen worden dat de geplande werken een aanzienlijke bodemverstoring met zich mee zullen brengen en dat het eventueel aanwezige archeologisch bodemarchief zal beschadigd worden.

Op het terrein zelf vond nog geen enkele vorm van archeologisch onderzoek plaats en werden er nog geen archeologische vondsten of sporen aangetroffen. Hoewel er nog niet veel archeologische onderzoeken plaatsvonden in Dworp zijn toch verschillende vindplaatsen gekend (voornamelijk door toevalsvondsten, veldprospecties, cartografisch onderzoek en literatuuronderzoek). Het betreft een aantal hoeves, kastelen en molens uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd, alsook een aantal vindplaatsen uit de steentijd, meer bepaald uit het neolithicum. Enkele Romeinse vindplaatsen geven aan dat het gebied ook in deze periode bewoond werd. Het beschikbaar kaartmateriaal voor de periode na 1770 toont aan dat er de laatste eeuwen ter hoogte van het projectgebied geen gebouwen hebben gestaan. Het terrein was steeds in gebruik als landbouwgrond. Er zijn geen indicaties dat de bodem verstoord is. Gezien de sterke hellingsgraad en de grote erosiegevoeligheid van de bodem stelt zich wel de

vraag of en in welke mate de bodem onderhevig is geweest aan erosie. Dit kan eventueel een impact hebben gehad op de bewaring van het bodemarchief.

Het is duidelijk dat de vooropgestelde onderzoeksvragen enkel en alleen op basis van het bureauonderzoek niet kunnen worden beantwoord. De aan- of afwezigheid van een archeologische site kan namelijk niet afdoende worden gestaafd waardoor ook geen gemotiveerde uitspraak mogelijk is omtrent de verder te nemen maatregelen. Om het archeologisch potentieel beter te kunnen inschatten wordt een vooronderzoek met ingreep in de bodem onder de vorm van een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Proefsleuven geven niet alleen informatie over de verspreiding, bewaring, datering en aard van eventuele archeologische restanten, ze geven ook een duidelijk zicht op de opbouw van de bodem en eventueel aanwezige verstoringen.

Om economische redenen dient het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. Indien de verkavelingsvergunning niet goedgekeurd wordt kunnen de geplande werken niet doorgaan. De initiatiefnemer is op heden geen eigenaar van alle betrokken percelen binnen het projectgebied.



## 4. BIBLIOGRAFIE

### 4.1. Literatuur

Niet van toepassing.

### 4.2. Internetbronnen

- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://www.geopunt.be/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <https://dov.vlaanderen.be/>